

# כלכלת מלחמה ומלחמה כלכלית המשק הישראלי בעין הסערה



פרופ' מנואל טרכטנברג  
אוניברסיטת תל אביב  
קרן מנדל למנהיגות

ועידת ישראל ה-26 לשרשרות אספקה  
כפר סבא, 19-5-26

7 שנים של זעזועים



2019-2022

5 מערכות בחירות



2020-22  
קורונה



מאי 2021

"שומר החומות"



2023 10 -1

הרפורמה המשפטית



אסון ה-7/10

✓ שנתיים וחצי של מלחמה  
רב זירתית, והיד נטויה...



# תוך טלטלה גלובלית רב-ממדית

גאו-פוליטית

קריסת "הסדר העולמי"  
עימות בין-מעצמתי  
התערערת הדמוקרטיה

הכול משפיע  
עלינו!

כלכלית

מלחמות סחר  
de-globalization

טכנולוגית

הבינה המלאכותית - AI  
שיבוש תעסוקתי

# אל מול זעזועים אלה הכלכלה הישראלית גילתה עמידות יוצאת דופן



*האם לעולם חוסן?*

# המצב הכלכלי **ערב** המלחמה

---

▪ יחס חוב תוצר נמוך

▪ רזרבות מט"ח גדולות ~ 200 מיליארד \$

▪ יציבות פיננסית

▪ גירעון נמוך בתקציב מדינה

▪ אבטלה מאוד נמוכה

**אבל, הצלחה מאקרו כלכלית, כישלון חברתי:  
יוקר מחייה, משבר דיור, שירותים חברתיים כושלים**

# השפעות כלכליות של המלחמה

## 1. פגיעה בהון האנושי:

- חללים, פצועים, מפונים, פוסט טראומה
- משרתים במילואים ומשפחותיהם
- פגיעה בחינוך, השכלה, הכשרה, מחקר מדעי
- "Relocation"

ירידה במס' המועסקים % מכוח העבודה - 2024	
- 1.2%	שיעור השתתפות
- 2.3%	עובדים זרים
- 1.3%	מילואים ובני זוג
- 0.2%	הגירה נטו
<b>- 5.0%</b>	<b>סה"כ</b>

# השפעות כלכליות של המלחמה

---

1. **פגיעה בהון האנושי**
2. פגיעה במעמד ובמותג "ישראל" בעולם
3. פגיעה בהון הפיזי
4. פגיעה אזורית – דרום, צפון

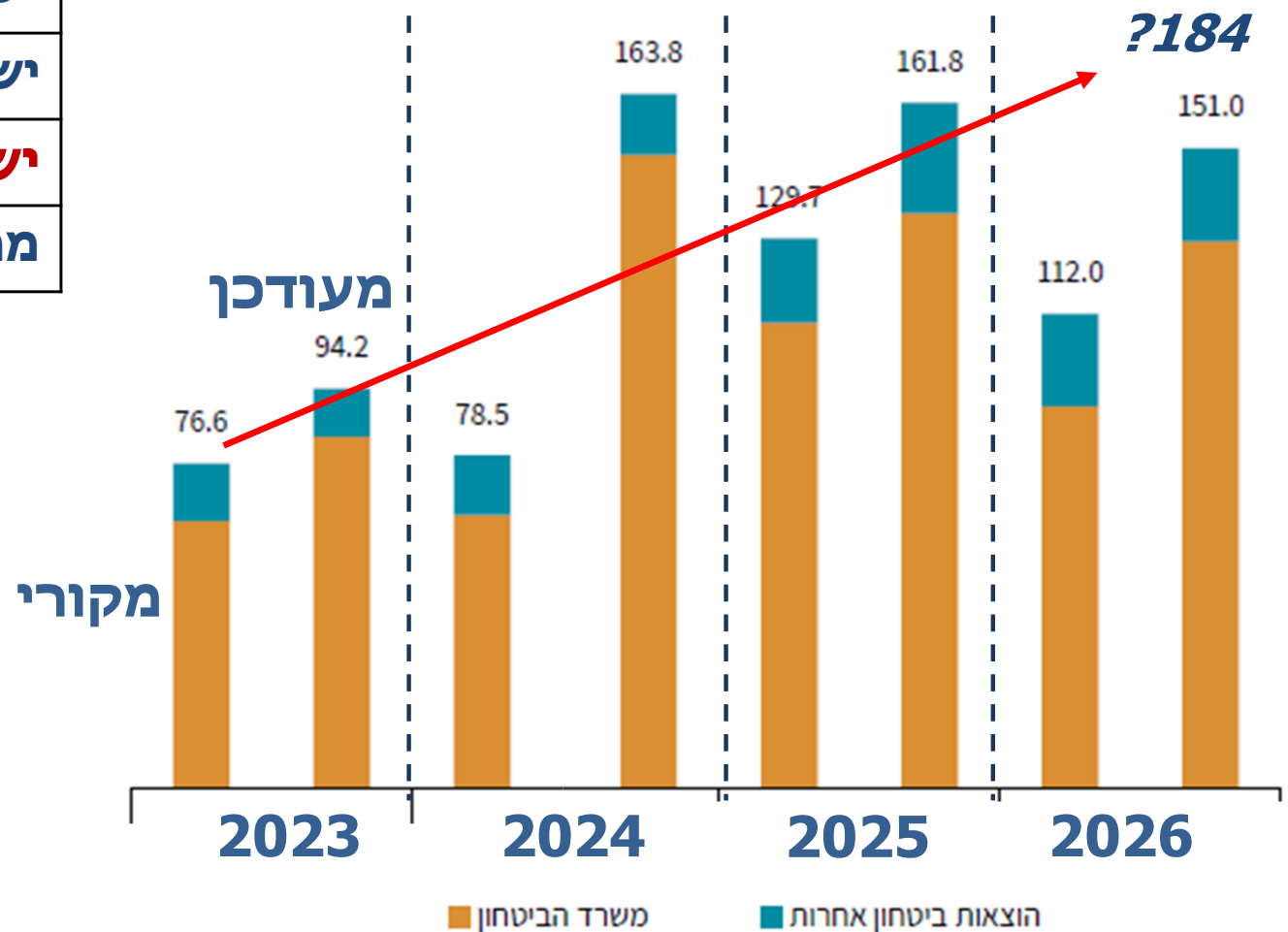
**פגיעה במשאבים, בתוצר ובצמיחה** ←

- פגיעה בתוצר: 175 מיליארד ₪ (8.5 אחוזי תוצר)
- אבדן הכנסה לנפש: 35,000 ₪ (משפחה 5 נשפות 175,000 ₪)

# השלכות המלחמה על תקציב המדינה

הוצאות ביטחון ב-% תוצר ישראל מול ה-OECD	
4.2%	ישראל 2022
5.5%	ישראל 2023
<b>8.0%</b>	<b>ישראל 2024</b>
1.8%	ממוצע OECD

## 1. נסיקה בהוצאה הביטחונית



# השלכות המלחמה על תקציב המדינה

1. נסיקה בהוצאה הביטחונית

2. תשלומי ריבית על החוב

3. סיוע לנפגעים ופיצויים

4. שיקום – בנייה מחדש

נכון לדצמבר 2025, לפני שאגת הארי

סך עלות המלחמה בשנים 2023-2026	
243	הוצאות מערכת הביטחון ברוטו
33	קרן מס רכוש
57	הוצאות אזרחיות אחרות
19	תשלומי ריבית
<b>352</b>	<b>סך השפעת המלחמה</b>

# השלכות המלחמה על תקציב המדינה

---

- 
1. נסיקה בהוצאה הביטחונית
  2. תשלומי ריבית על החוב
  3. סיוע לנפגעים ופיצויים
  4. שיקום – בנייה מחדש
- העלאת מיסים
  - קיצוץ בשירותים החברתיים
  - צמצום ההשקעה בצמיחה

## לאורך זמן:

- עליה בחוב הלאומי – כבר הגיע ל-69%
- הוצאות ביטחון גבוהות – סכנת "העשור האבוד"

# ובכל זאת, חוסן כלכלי

---

שנתיים וחצי במלחמה קשה, עלויות עצומות, עוינות מחו"ל,  
משבר פוליטי, שחיקה פנימית...

**ואף על פי כן,**

**חוסן כלכלי יוצא דופן, מדדי המאקרו טובים מאוד:**

- שוק ההון בשיא, השקל גם בשיא
- יתרות מט"ח 3/2026: כ-230 מיליארד \$
- האבטלה בשפל (אבל חסרים עובדים), השכר הריאלי עלה
- אקזיטים גדולים, שיא במס' מיליארדרים ו"עשירים"

**הכיצד?**

# חוסן כלכלי – נס חנוכה? לא בדיוק...

---

1. מצב מאקרו-כלכלי איתן ערב המלחמה
2. תמיכת ארה"ב, מהממשל ומהקהילות היהודיות
3. התושייה, הגמישות והיצירתיות של הסקטור העסקי

**אבל...**

➤ טרם התמודדנו עם מלוא מחיר המלחמה

➤ המדינה באוברדרפט

➤ **אוברדרפט אנושי**

# ובכל זאת...



# תום 7 השנים הרעות? הזדמנות לחולל 7 שנים טובות!

---

❖ תנאי פתיחה טובים:



▪ הפחתת האיומים הביטחוניים

▪ חוסן כלכלי וחברתי

▪ הירתמות החברה האזרחית

▪ רצון לבנות מחדש ולהיגמל משאננות ומדחיינות

# הזדמנויות לצמיחה כלכלית ושגשוג

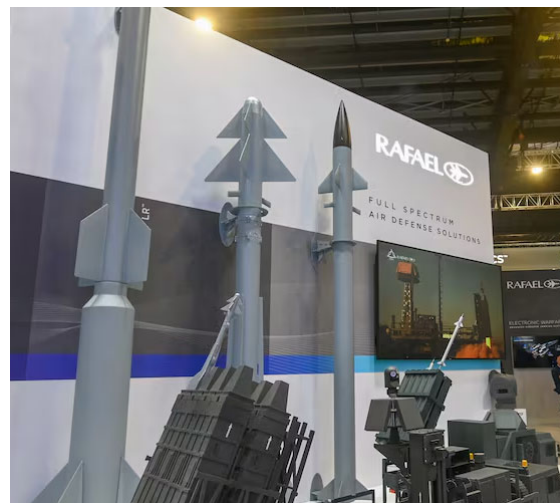
בנייה מחדש  
בצפון ובדרום

Build  
Back  
Better

אימוץ AI במשק  
ובשירותים הציבוריים



השתלבות  
חרדים



דחיפה לתעשיות  
הביטחוניות



# כדי להביא את 7 השנים הטובות... המשימות שלפנינו

---

- לחולל מהפך פוליטי - להחזיר שפיות, תקווה
- לתרגם הישגים ביטחוניים להזדמנויות מדיניות
- לשנות סדרי עדיפויות
- לחתור לשוויון בנטל



**כן, זה בידינו להביא  
את 7 השנים הטובות!**



**תודה רבה!**